

Ideaal en praktijk, van sportmassage tot seksueel getinte tantramassage

Een verkenning van taboes in de grensgebieden van massage.

Drs. Kees Kaldenbach.
Versie 21 definitief, 5 november 2012
kalden@xs4all.nl

Ook te lezen online, verdeeld in 8 web pagina's
<http://kalden.home.xs4all.nl/auth/massage-seksualiteit-0a.html>

=====

Abstract / samenvatting

Massage en seksualiteit hebben deels overlappende elementen maar ook onderscheiden elementen. Dit artikel richt zich op ervaringen in massage en op de taboe-sfeer rond de overlap in massage en seksualiteit in drie onderscheiden landen die ik heb bezocht: Nederland, Zuid-Afrika en de USA.

Uit deze drie landen worden zes deelgebieden belicht:

- 1) Sportmassage / Zweedse massage
- 2) Medische massage / Fysiotherapie
- 3) Chinese / Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage
- 4) Holistische massage
- 5) Erotische massage
- 6) Tantrische massage.

Na een inleiding a) met min of meer objectieve beschrijvingen van deze zes typen massage volgt voor elk gebied b) een onderdeel gezien vanuit het gezichtspunt en de *best practices* van massage professionals. Het volgende deel c) geeft enkele gezichtspunten en ervaringen door cliënten.

Een bevinding is dat de grens tussen massage en seksualiteit soms niet zo makkelijk te stellen is, en dat massage en erotiek in een aantal gevallen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Tenslotte volgt d) een poging tot model-weergave en een aantal stellingen. De stellingen zijn in hoofdzaak ethisch van aard, terwijl het artikel zelf in hoofdzaak descriptief is. Er is zeer weinig gepubliceerd over dit taboeonderwerp. Dit artikel beoogt een eerste ruwe verkenning (survey) en een impressie te zijn van een onderwerp waar niemand nog de vingers aan heeft willen branden; er is niet gestreefd naar volledigheid.

=====

Tekst aangetroffen op een website: “... *one of the biggest non-sexual pleasures that a human body can experience is massage.*”¹

Tekst aangetroffen op een flyer: “*Have a professional massage in the comfort of your own hotel suite for health and relaxation. Please note this is not a sexual service and inappropriate calls will be reported.*”²

De eerste van de twee bovenstaande citaten benadrukt de heerlijkheid van massage, en benoemt het massageplezier als wezenlijk gescheiden van seksualiteit. De tweede tekst maakt reclame voor hotelbezoek-met-massage, benadrukt gezondheid en ontspanning maar dreigt vervolgens, indien een verkeerde bestelling wordt geplaatst, met aangifte bij de politie. Bovenstaande citaten illustreren kort en bondig het bestaande spanningsveld in de westerse maatschappij tussen de werelden van massage en die van seksualiteit. En de behoefte van de masseur (m/v) zich duidelijk te positioneren.

Massage is een bijzondere en gespecialiseerde vorm van gewenste aanraking, spontaan uitgevoerd of op bestelling professioneel uitgevoerd. Aanraking en huidcontact is voor de meeste zoogdieren en de mens vanaf de geboorte broodnodig

---

¹ <http://sports-blognow.blogspot.com/2008/05/hormone-weight-loss.html>, gelezen op 8 november 2010, spelling aangepast.

² Flyer, van Jacquie, Cape town, Zuid Afrika.

voor de goede ontwikkeling van hechting en voor een prettig en evenwichtig innerlijk en sociaal leven.

Taboe

Voor dit artikel is en eerste verkennend onderzoek uitgevoerd naar de situatie in drie landen, Nederland, Zuid-Afrika, en de USA. Elk van deze drie landen heeft een heel eigen geschiedenis wat betreft houding ten opzichte van lichamelijkeheid, massage, naaktheid, aanraking en seksualiteit. Het hier onderzochte contrast tussen deze drie landen leert hoe die heel verschillende culturen omgaan met ideaal, praktijk en taboe.

Het taboe op de combinatie van massage en seksualiteit komt sterk naar voren, omdat er een gedeeltelijke overlap bestaat (de intieme setting, de naaktheid, de aanraking, mogelijk genot) en omdat er toch ook een - cultureel bepaald - groot verschil met seksualiteit is (seks alleen in de intieme relatie, in verbinding, met geslachtsdelen, erotische opwinding en mogelijk een orgasme).

USA

In de USA heerst al eeuwenlang, vanaf de *pilgrim fathers*, overwegend een puriteins kuisheidsideaal. Massage speelde in de USA misschien plaatselijk een zeer kleine rol als directe import uit landen van oorsprong.

In de jaren 1910-1920 vermomde de seksindustrie in de USA zich achter het etiket *massage parlors*. Zo werd de term massage als het ware 'gestolen' en massage werd een front voor de seksindustrie. Als tegenstroom is in die jaren wetgeving aangenomen om die twee velden van massage en seks streng te scheiden. Een uitvloeisel in de USA is het huidige stelsel van strikte regels voor lichaamsbedekking en andere strenge professionele regels in dit vrij preutse land.³ Prostitutie is in de

---

³ "Hands Off - The Validity of Local Massage Parlor Laws" [notes] *University of Richmond Law Review*, Vol. 10, Issue 3 (Spring 1976), pp. 597-645 10 U. Rich. L. Rev. 597 (1975-1976).

In Michigan, USA is er overheidscontrole voor massage als "...a legitimate public purpose: To discourage 'surreptitious' prostitution at massage parlors," to ensure that only "serious practitioners of massage" would operate parlors, and to decrease the likelihood that parlors would be used..." Bron: Tracey D. Weaver, 'Constitutional Law' in: *The Wayne Law Review*, Summer, 1998, 44 nr 613, en *Annual Survey Of Michigan Law*, June 1, 1996-May 21, 1997.

meeste staten verboden, maar er is wel plaats voor *sexual counseling*.⁴ In de USA bestaan ook stromingen met 'countercultures' die meer Europees georiënteerd zijn, o.a. in Californië (het Esalen massage center) en masseurs die werken in de grote steden van de oostkust. Hawaï kent lomi-lomi massage. Ook in Canada is de situatie iets meer ontspannen en verlicht.⁵

Zuid-Afrika

Zuid-Afrika kent drie grote, onderscheiden culturen. Onder de zwarte bevolkingsgroepen in Zuid-Afrika (Zulu, Xhosa etc) speelt massage vrijwel geen rol en is het bedekken van het lichaam en preutsheid intussen breed ingeburgerd en strikte regel geworden. Seksualiteit is intussen wel een groot probleem geworden omdat weinig zwarten er over praten en vele mannen en vrouwen het stiekem doen.

Voor de Indiase bevolkingsgroep, onderdeel van de ("*coloureds*") heerst momenteel ook in grote lijnen terughoudendheid in naaktheid en seks, maar is er wel een oude Hindoe-traditie van massage bewaard gebleven. Voor moslim *coloureds* bestaat er een zeer grote terughoudendheid.⁶

Voor de blanken van Hollandse en Britse afkomst is massage grotendeels een onbekend terrein. Na een eeuw van isolatie en verkramping (o.a. onder invloed van de calvinistische kerk) is vanaf de regering-Mandela (1994) een periode van verlichting aangebroken, die wat betreft acceptatie van diversiteit in seksualiteit zelfs is vastgelegd in de grondwet. Zuid-Afrika blijft

---

Ook in Great Britain heerst er vergelijkbare zorg: Albert J. Velarde: 'Becoming Prostituted - The Decline of the Massage Parlour Profession and the Masseuse' in: *British Journal of Criminology*, Vol. 15, Issue 3 (July 1975), pp. 251-263.

⁴ ASEP- Association for Sexual Energy Professionals
ASSECT- American Association of Sexuality Educators, Counselors and Therapists
ACSB- Association of Certified Sexological Bodyworkers.
Jaiya is een van de sexual wellness workers: web site
<http://newworldsexeducation.com/home.php>

⁵ Source: Sheremata, Davis. "Low-down on rub-downs: massage parlours sell fantasy, but also a little sex." *Alberta Report* 24.7 (Jan 27, 1997): 36:
Canada: Edmonton vice squad detective Terry Sopka says the some of the parlours are fronts for prostitution. "We probably have 200 massage services in Edmonton, and I'd say in 10% of those you could get a sexual service," he says. "We drop in on them once a week or every two weeks, and I think that serves as a deterrent. Mostly we make sure the people who work there have a massage license." Det[ective]. Sopka says licensing is the main focus of his department, which laid 40 charges in 1996 against massage parlours for using unlicensed masseuses, charges that carry a fine ranging from \$400 to \$10,000."

⁶ Informatie van bron G, Zuid Afrika, januari 2011: Een jonge (gekleurde) moslem in Kaapstad is een masseur en heeft enorme problemen met zijn moslem familie omdat het als onbehoorlijk beschouwd wordt voor een moslem om zo'n baan uit te beoefenen. Op de eerste plaats gaat het waarschijnlijk om de aanraking met een cliënt die naakt op tafel ligt. Misschien is daarbij de mentale associatie met seksueel contact voor de familie een doorslaggevend bezwaar.

over het algemeen echter een conservatief, net, preuts land.⁷ Ook hier geldt massage soms als een front voor sekswerk.

Nederland is een door-en-door burgerlijk handelsland met een cultuur die vroeger zwaar calvinistisch was maar die tegelijk, wegens de havens, ook een open blik had naar buiten. Merkwaardig genoeg werd de 'Zweedse' massage hier in Amsterdam rond 1870 ontwikkeld door Metzger.⁸

Vanaf 1962 werd de anticonceptiepil ook hier breed gebruikt en de deconfessionalisering (lees: ontkerkelijking) was enorm. Nederland maakte daarmee een relatief extreem sterke golf mee van maatschappelijke en seksuele revolutie - met als uitvloeisel een grote mate van vrijheid en hedonisme in woord, beeld en levensstijl.

Sekswerkers kunnen in Nederland openlijk werken en hoeven niet schuil te gaan onder een ander etiket. Maar sekswerkers willen om privacyredenen toch graag schuilgaan; ter wille van anonimiteit en verdoezeling worden in de openbaarheid voor seks soms andere etiketten gebruikt.

Aanrakingshonger

In de gewone dagelijkse westerse wereld is er in *mainstream* gebieden hier bestudeerd: Nederland, Zuid-Afrika en in de USA heel weinig plaats voor aanraking-van-betekenis tussen mensen – met name positief ervaren aanraking tussen mensen die elkaar niet of slechts oppervlakkig kennen. Gewenste aanraking op de naakte huid is voor de meeste mensen een schaars goed. Associaties: Afstand houden. “Aan mijn lijf geen polonaise”. Dit is de heersende code: alleen onder familieleden mag men een beetje aanraken en knuffelen, en ook misschien in de sportclub, als er een doelpunt gescoord is, mag men omhelzen met teamleden, en tenslotte mag men in een overvolle bus of trein wildvreemden ook een beetje duwen, maar dan hebben we het wel gehad. Afstand houden tussen lichamen is de norm.

---

⁷ Dat wil zeggen, preuts gezien vanuit Nederland. “We like to put clothes on in South Africa”, een uitspraak van een medewerker van het Africa Museum, Johannesburg, december 2010, door auteur ondervraagd naar het ontbreken van naaktstudies in een grote fototentoonstelling.

⁸ <http://scriptiesonline.bib.hva.nl/document/137715>, p. 9. E.W.K. Bartels & J. Stam beschrijven zijn door royalty bezochte luxe praktijk in het Amstel Hotel. Metzger gaf daarnaast gratis heilmassage aan arme mensen.

Afb. 0. Groep van knuffelende nijlpaarden, bij St Lucia, Zuid Afrika. Foto door de auteur, 2010.

(((opm. voor drukker, editor: Afb. 0. mag NIET gewijzigd worden in Afb. 1.)))

Aanraking wordt immers snel geassocieerd met te dichtbij komen en met seks – met alle restrictieve maatschappelijke codes die bij seksualiteit horen. Traditioneel heerst er in Nederland, Zuid-Afrika en in de USA op het gebied van aanraking (onder een groot percentage van de bevolking) relatief een ernstig gemis en droogte, zeker wanneer we de situatie hier vergelijken met de meer aanrakerige, lichamelijk warmere culturen rond de Middellandse Zee en elders in de wereld.

Daarom zoeken mannen en vrouwen hier soms bewust naar een beetje meer warmte en aanraking en komen dan samen in een druk café of in een dancing. Een vluchtige hand op de schouder bij het passeren van een collega op de werkvloer kan ook nog net, zomaar, met een glimlach en een vriendelijk woord. Een aanraking is dan bedoeld om waardering, vriendschap of collegialiteit tot uitdrukking te brengen, om bevestiging en warmte te zoeken of te schenken. En maximaal is er een volle arm toegestaan om de schouder van de ander.

Lichaamsmassage

Voor een grote dosis goede, overvloedige aanraking is lichaamsmassage de geaccepteerde weg in Nederland, Zuid-Afrika en de USA. Massage op de ontblote huid is een maatschappelijk redelijk geaccepteerde en effectieve manier geworden om het aanrakingstekort te compenseren.

Zo gaat het bij massage: op afspraak, in een besloten ruimte, tegen een financiële vergoeding, voert de masseur een reeks van massagevormen en -technieken uit, zoals kneden, strijken en drukken. En dat hele gebeuren voldoet aan een reeks van impliciet aangenomen of expliciet genoemde verlangens, verwachtingen, veiligheidsafspraken en grenzen.

Massage kent ook de kwaliteit van intimiteit. Apart van anderen, met dichte gordijnen of deuren. In die beslotenheid gebeurt er iets moois tussen masseur (m/v) en cliënt.

De ruimte waarin de massage plaatsvindt is afgeschermd. Er heerst vanuit de masseur ook een zekere zwijgplicht. De cliënt bepaalt later zelf aan wie hij of zij iets vertelt over de ontvangen massage. Het is een *touchy* onderwerp.

Zes soorten massage

Het lijkt op het eerste oog allemaal zo helder en overzichtelijk. Op het gebied van massage kan men in Nederland, Zuid-Afrika en de USA in grote lijnen deze zes onderscheiden velden van massage aantreffen:⁹

- 1) Sportmassage / Zweedse massage
- 2) Medische massage / Fysiotherapie
- 3) Chinese / Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage
- 4) Holistische massage
- 5) Erotische massage - *en tenslotte*
- 6) Tantrische massage.

Deze lijst met zes velden in massage roept tal van vragen op. Zijn die zes gebieden van massage duidelijk in gescheiden compartimenten verdeeld? Zijn seksualiteit en massage los te koppelen? Om die vraag te beantwoorden beginnen we

---

⁹ Deze lijst is niet compleet maar redelijk representatief.

a) met zes algemene, min of meer objectieve korte omschrijvingen van elk van deze zes gebieden.

Wat zijn vervolgens op elk van die zes gebieden **b) de Best Practices** en wat is daarbij de professionele beleving van de masseur / masseuse, met name inzake grensgebieden? Wat zijn de variaties en deviaties?¹⁰

Wat is **c) de gecommuniceerde beleving van de cliënt** op elk van die zes gebieden, met name inzake grensgebieden tussen massage en seksualiteit?

Kan tenslotte **d) een visueel schematisch model** worden gepresenteerd om deze zaken van massage en seksualiteit en grensgebieden schematisch in kaart te brengen?

Dat zijn de kernvragen waar dit artikel nader op ingaat.

Iets over methodologie. Omdat het onderwerp van dit artikel min of meer een taboe-onderwerp is in de wereld van masseurs, is literatuur dun gezaaid, zoals o.a. blijkt uit diverse internet-zoektochten en *data-mining*.¹¹

Daarom is in 2010 door de auteur veldonderzoek gedaan bij een groot aantal masseurs en zijn ook cliënten geïnterviewd. Vanwege het taboe-karakter van het thema blijft het resultaat dus anekdotisch en impressionistisch van karakter. Verwacht svp. geen samenhangende theorie!

Begripsbepalingen (algemene, min of meer objectieve beschrijvingen)

Om te zorgen dat auteur en lezer elkaar min of meer kunnen vinden wat betreft terminologie, volgen eerst een aantal korte begripsbepalingen.

---

¹⁰ Dit artikel is beschrijvend van aard. De term deviaties wordt hier gebruikt in de zin van het bewandelen van andere, meer ongebruikelijke wegen - niet noodzakelijk van afkeurenswaardig handelen.

¹¹ Digitale zoekopdrachten in het zoekstelsel van de Nationale Bibliotheek van Zuid Afrika leverden niets op. Een bibliothecaris in de USA met toegang tot alle wetenschappelijke en juridische *journals* heeft op mijn verzoek twee werkuren besteed aan het zoeken naar bronnen - en heeft uiteindelijk zeer weinig gevonden.

1) Sportmassage en Zweedse massage

Sportmassage vormt - kort gezegd - een prettige, positieve *garagebeurt* voor spieren en pezen, een technische wijze van onderhoud en reparatie aan het fysieke menselijke lichaam. De daarmee vergelijkbare Zweedse massage is ook een *garagebeurt* plus een systeem van prettige aanraking. Beide zijn afstandelijk-neutraal van karakter.

Sportmassage (en daarmee ook Zweedse massage) is heilzaam voor veel verschillende dingen; het bevordert de souplesse van het hele lichaam en het op peil houden of helen van de “hardware” van het lichaam. Niet alleen de spieren en pezen ontvangen goede aandacht, maar ook het bindweefsel en de huid. Het resultaat is prettig voor een gevoel van totale ontspanning. Sportmassage ondersteunt en verbetert mogelijk ook andere biologische systemen in het lichaam: bloedsomloop, hormoonspiegels, controle van de geest over het lichaam en het gevoel levend en gezond te zijn. Het helpt mogelijk ook bij het verminderen of voorkomen van kwetsuren, ontsteking en pijn.

Diplomering:

Iedereen mag in Nederland het bordje “Masseur” op de eigen deur spijkeren. Dat beroep en die aanduiding zijn niet wettelijk geregeld. Bij het in dienst nemen van een masseur door een salon of een hotel wordt meestal wel gevraagd naar een vakdiploma, uitgegeven door een algemeen in het veld erkend en dus gerenommeerd opleidingsinstituut voor massage, zoals Leffelaar in Amsterdam.

In België daarentegen is de beroepsaanduiding masseur wel bij wet geregeld, net zoals dat in verreweg de meeste landen in Europa het geval is.

In Zuid-Afrika is er wettelijk een scheiding tussen therapeutische massage (met medische registratie en licentie) en schoonheidsmassage (alleen met certificaat).¹²

---

¹² E-mail bericht aan de auteur, 3 januari 2011: “In South Africa, if you practice therapeutic massage (treating specific disorders) then you need a 3 year diploma and must be registered under the allied health professions council. If you do non-therapeutic (part of a beauty treatment or for general relaxation) then a certificate will suffice. Kind Regards, ” Rudi Baker, Managing Director, *Healing Hands International*.

In de USA is moet de massage professional een vergunning (licence) bezitten in elk van de 32 staten die een “massage law” hebben.¹³

Merkwaardigerwijs levert een gediplomeerde of gelicenseerde masseur overigens niet noodzakelijk beter massagewerk dan een masseur die door praktijk en zelfstudie een eigen weg heeft gevonden. Een kwalitatief goede *touch* verraadt zich binnen een minuut bij de ontvanger.

Een goede sportmasseur of Zweedse masseur weet globaal welke behandelingen die in een bepaalde, gegeven situatie wel en niet mogen worden uitgevoerd (zie ook onder).

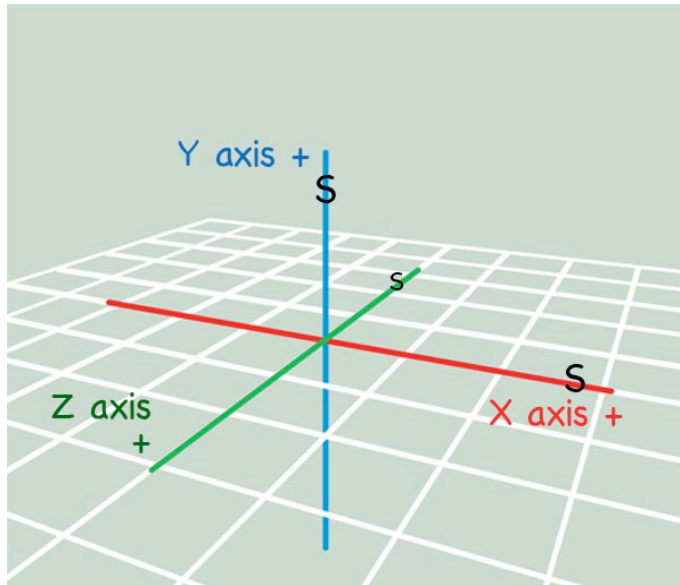
Een klein maar onderscheidend kenmerk tussen de zes velden van massage is de opvatting over de term “energie”. De term “energie” wordt in sportmassage en Zweedse massage gebruikt in de zin van werkkraft, accu, batterij, dus puur op een technische, bijna objectiveerbare wijze.

Iets terzijde over de term transcendentie (vliegen van de ziel) zoals die voorkomt in het visuele model: Transcendentie is een ervaring van diepe (ziels)verbinding. Zinnebeeld voor transcendentie kan deze vorm zijn: een man of vrouw die op de grond staat met armen wijd opzij, de voeten verbonden met Moeder Aarde; de gespreide armen wijzen naar de relatie met de medemensen en het opgeheven hoofd is gericht op de relatie met hogere machten.

Sportmassage en Zweedse massage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

---

¹³ Telling 32 staten in 1995.

Afb. 1. Sportmassage en Zweedse massage.

X as: hoog voor maatschappelijke acceptatie¹⁴

Y as: hoog voor “garagebeurt”

Z as: laag voor transcendentie (vliegen van de ziel)

2) Medische massage / Fysiotherapie.

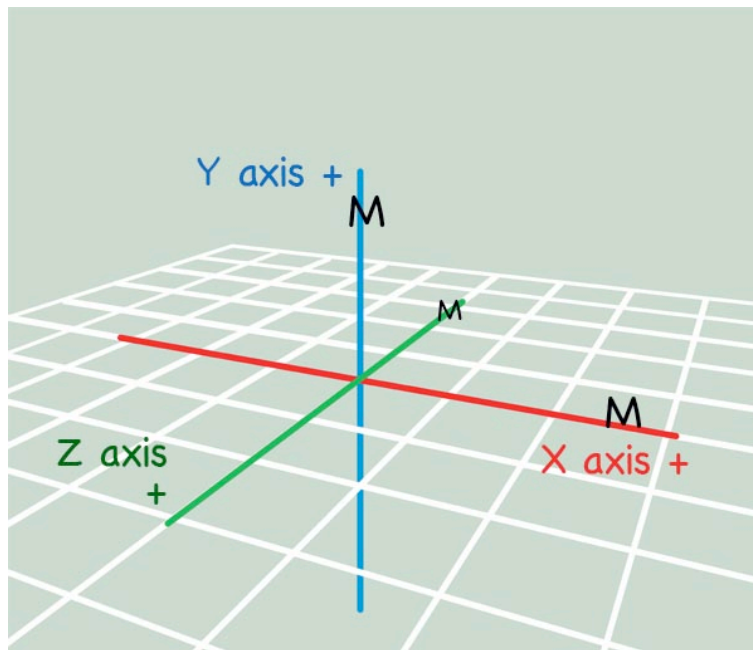
Veel van het hierboven gestelde is ook van toepassing bij medische massage / fysiotherapie. Veel meer nog dan in de bovengenoemde sportmassage is de medische massage / fysiotherapie gericht op herstel van blessures, dysfunctie of ongemakken. Zo is deze massage bijvoorbeeld heilzaam bij het opheffen of verminderen van stijfheid, kramp, vastgelopen beweging en daardoor problemen in het dagelijks leven en welzijn - en soms werkt medische massage / fysiotherapie ook gericht bij het verminderen van pijn, bijvoorbeeld in de *triggerpoint* therapie. In de medische massage is uiteraard zeer veel specifieke, moderne westerse medische vakkennis opgenomen. De medisch masseur / fysiotherapeut weet precies welke behandelingen in een geconstateerde situatie mogen worden uitgevoerd. Vakmensen spreken dan van geïndiceerde handelingen. Het tegengestelde zijn de contra-indicaties, de in de omstandigheden afgeraden handelingen of verboden handelingen. Associaties: oedeem, vrouw net zwanger, spataderen, beschadigde huid, huidziekte.

¹⁴ Als maatstaf neemt de auteur de holistische massages.

De term energie wordt in de medische massage / fysiotherapie gebruikt zoals bij sportmassage.

In Nederland zowel als in België zijn de beroepsaanduiding van medisch masseur en de beroepsuitoefening als fysiotherapeut volledig bij wet geregeld en ook de bijscholing is ook formeel georganiseerd.

Medische massage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

Afb. 2. Medische massage / fysiotherapie

X as: hoog voor maatschappelijke acceptatie

Y as: hoog voor "garagebeurt"

Z as: laag voor transcendentie (vliegen van de ziel)

===Noot toegevoegde na publicatiedatum: Extra literatuur. Thomas J.A. Terlouw, 'Introduction and development of medical gymnastics in The Netherlands in the nineteenth Century' in Thomas A Terlouw, red./ ed. *Geschiedenis van de fysiotherapie gezien door andere ogen*, Amsterdam, 2004, p. 39-66.===

3) Chinese/Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage

Deze massage volgt een geheel eigen inzicht, leer, cultuur en spreekt ook nog eens een geheel eigen taal. De Chinese/Japanse

wrijfmassage en drukpuntenmassage (onder andere shiatsu) is gefundeerd op praktijkkennis die in de loop der eeuwen is opgedaan. Die kennis van lichaamsfuncties en lichaamsreacties is gevat in een samenhangende logica die in geheel eigen, exotische termen is gevat en wordt daarom in de westerse medische visie veelal gezien als exotisch en vanuit wetenschappelijk gezichtspunt als onbegrijpelijk en daarom minder relevant. In doorsnee westerse medische literatuur wordt deze vorm van behandeling weinig genoemd. Wel wordt het effect van ontspanning geaccepteerd in westerse literatuur.

De in het oosten vanouds gehanteerde terminologie sluit aan op concepten van balans van energie en energiebanen in het lichaam en maakt o.a. gebruik van termen als levenskracht (*chi, ki*) en benoemt de situatie van de cliënt in termen als *water, hout, vuur, aarde, metaal*, en ook termen als *energiebanen, meridianen*. Blokkades van *chi* worden gezien als een oorzaak van ziekte en vatbaarheid voor ziekte.

Binnen de Chinese en Japanse praktijk zijn al die velden meetbaar, bereikbaar en beïnvloedbaar, o.a. via tast en drukpunten. Deze inzichten en behandelingen zijn effectief en de behandeling is efficiënt gebleken, en zo is eeuwenoude, puur oosterse heilkundige kennis vastgelegd in een eigen systeem. Het vormt nu een levend onderdeel van complementaire en alternatieve geneeskunst.

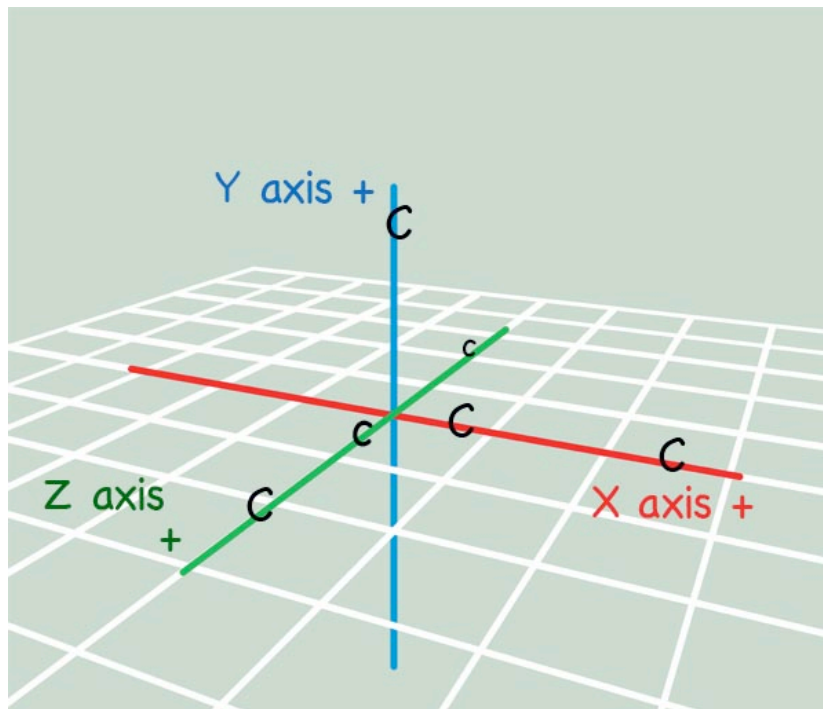
De opleiding tot drukpuntenmasseur (en ook tot acupunctuur therapeut), vereist een langdurige en zware studie, gevolgd bij in het vak gerenommeerde meesters. Het afstuderen bij een meester en het volgen van bijscholing bij een meester zijn noodzakelijk. In Nederland en België zijn deze beroepsaanduidingen aan het veld overgelaten, dus niet bij wet geregeld.¹⁵ Wel bestaan er in Nederland vier beroepsverenigingen - een situatie vergelijkbaar met de beroepsgroep van architecten, waar BNA een lidmaatschap aanduidt en dus een gegarandeerd opleidingsniveau en kwaliteitsniveau.

---

¹⁵ De acupuncturist Peter van Kervel meldde telefonisch, in januari 2011: Er is in Nederland geen wettelijke regeling, maar een gedoogbeleid. Zaken worden door het beroepsveld zelf geregeld, waardoor er momenteel vier beroepsverenigingen zijn. Ziektekostenverzekeraars onderzoeken welke verenigingen (en hun leden) goede kwaliteitsgaranties bieden en vergoeden dan behandelingen voor hun cliënten.

De effectiviteit van acupunctuur is o.a. onderzocht en aangetoond in landen in Azië: China, Australië, Nieuw-Zeeland en ook in de USA. Zie ook een recent proefschrift bij de Erasmus Universiteit, Rotterdam, over de toepassing van acupunctuur en *moxa* (een soort rookstift).

Chinese/Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

Afb. 3. Chinese / Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage.

X as: middel tot hoog voor maatschappelijke acceptatie
Y as: hoog voor "garagebeurt"
Z as: laag, middel tot hoog voor transcendentie (vliegen van de ziel).

4) Holistische massage

Deze vorm van massage verwijst naar het concept van *holos* (het Griekse woord voor *het geheel*). Het is een op de hele mens afgestemde wijze van ontmoeting in massage en is daarmee in essentie relationeel van aard. Masseur (m/v) en cliënt zijn voor circa een uur of langer verenigd in een ontmoeting, een tactiele *Dans van Leven en Zijn*. Holistische massage richt zich op welzijn van de cliënt in brede zin van het woord, en maakt gebruik van termen als *energie*, *bezieling*. De ziel is ongrijpbaar, een geloofsartikel; met de ziel wordt, zo men wil, het innerste zelf aangeduid; ook mag de ziel gezien worden als de individuele poëtische uitdrukking van het onkenbare raadsel van ons bestaan.

Holistische massage legt aldus nadruk op de heelheid van lichaam-geest-ziel van de ontvangende cliënt en vereist van de masseur (m/v) behalve kennis van het lichaam en van bijzondere massagetechniek ook een aanpak met gevoel, inleving, mededogen en intuïtie, want het gaat om de menselijke *hardware* en de *software* - en het aanraken van het onkenbare. Een geslaagde holistische sessie omvat in het beste geval een indrukwekkende ontmoeting tussen cliënt en masseur. De cliënt wordt lichamelijk aangeraakt en ook op een ander niveau geraakt; dat is een gewenste kernkwaliteit.

Ook hier treffen we bij de bovenstaande sportmassage opgenoemde voordelen van lichaamsmassage, maar dan bereikt via een andere route, met over het algemeen met rustige of zelfs trage bewegingen (maar niet noodzakelijke zachte of lichte druk). Het is de bedoeling goed te doen aan heel de mens. Een holistische sessie begint daarom meestal met een kort gesprek bij een kopje thee.

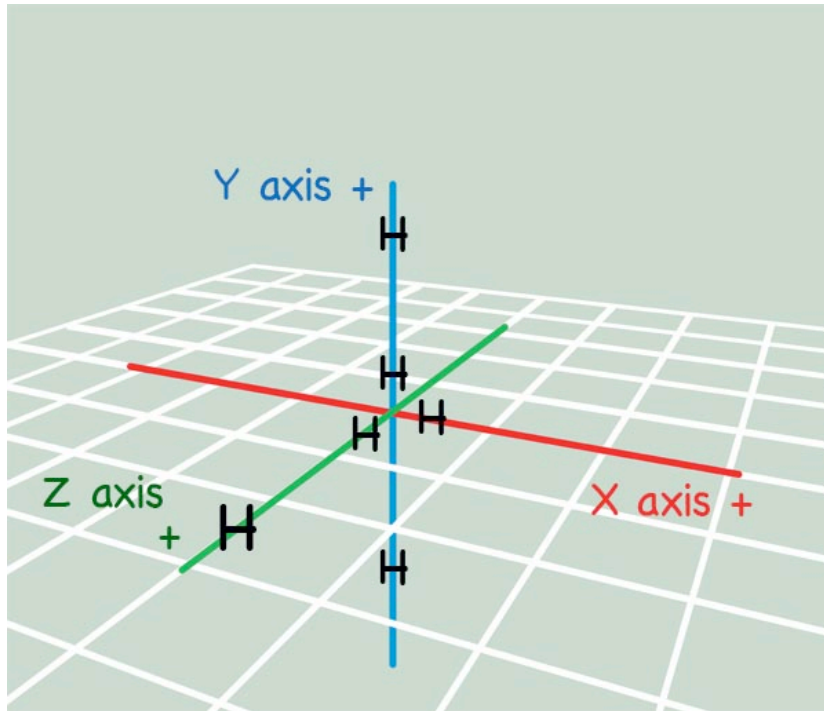
In Nederland is de beroepsaanduiding “holistisch masseur” vrij te gebruiken, en dus niet bij wet geregeld.

De term “energie” wordt door holistische masseurs wel gebruikt in de zin van het voelen en ervaren van natuurlijke energie en uitstraling, zoals die o.a. tot uitdrukking komt in het “animale” contact dat bijvoorbeeld bestaat tussen een huisdier en het baasje.¹⁶

Holistische massage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

---

¹⁶ O.a. gebruikt in de TV serie The Dog Whisperer,

Afb. 4. Holistische massage.

X as: middel voor maatschappelijke acceptatie
 Y as: laag, middel tot hoog voor "garagebeurt"
 Z as: middel tot hoog voor transcendentie (vliegen van de ziel)

5) Erotische massage

Erotische of eros-massage is tenslotte voor de cliënt een manier om op bestelling nieuwe, spannende, sensuele en/of seksuele ervaringen op te doen.

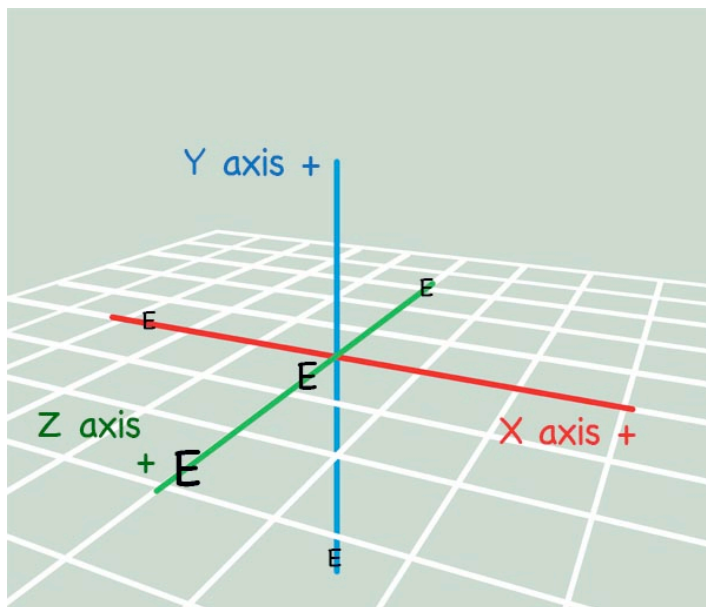
Deze massage vindt plaats op afspraak met een uitdrukkelijk voor dit doel uitgekozen gespecialiseerde masseur / masseuse die seksueel begaafd is dit werk prettig vindt om te doen. De erotische massage schenkt de klant de luxe van bestelling en keuzevrijheid *a la carte*: zonder angst kan de cliënt heel precies de eigen wensen, verlangens en grenzen aangeven tijdens het voorgesprek. De cliënt mag er ook voor kiezen open te staan voor een nieuwe, nog onbekende ervaring en zal dan de grenzen van wat wel en niet OK is op het moment gaandeweg aangeven tijdens de massage.

Erotische massage kan een ontmoeting zijn in de diepte van gevoel. Anders dan buitenstaanders misschien zullen denken is eros-massage niet primair gericht op aanraking van het geslachtsdeel, of op seksuele opwindning en orgasme. Genitale aanrakingen kunnen wel of niet op het menu staan en geschieden altijd in goed onderling overleg, *in tune* met de eigen aard, wensen ervaring, grenzen en inzichten van beide partijen.

Ervaringsdeskundigen zullen beamen dat erotisch genot niet zozeer tussen de benen van de mens zit, maar eerder tussen de oren, in hoop, verlangen en in spel. Een goede klik of "energie" tussen cliënt en erosmasseur- of masseuse is uiteraard altijd nodig, omdat het gaat om geven en nemen, en om een ontmoeting van zeer intieme aard.

Voor de goede orde: *seks* en *orale seks* valt volgens veel erotische masseurs in Nederland buiten het bereik van erotische massage. Alles is echter afhankelijk van de aard van de afspraken tussen cliënt en masseur (m/v).

Erotische massage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

Afb. 5. Erotische massage.

X as: zeer laag voor maatschappelijke acceptatie

Y as: zeer laag voor "garagebeurt"

Z as: laag, middel tot hoog punten voor transcendentie (vliegen van de ziel).

6) Tantrische massage

De term Tantra heeft zijn oorsprong in India, en richt zich op het beheersen, vermeerderen en genieten van seksuele stromen van energie in het lichaam van man en vrouw.

Door cursussen, boeken en video's van Kenneth Ray Stubbs en later door Baghwan / Osho (1931-1990) is die *neo-tantrische* methodiek in het Westen bekend geworden en kan dan ook massage omvatten.

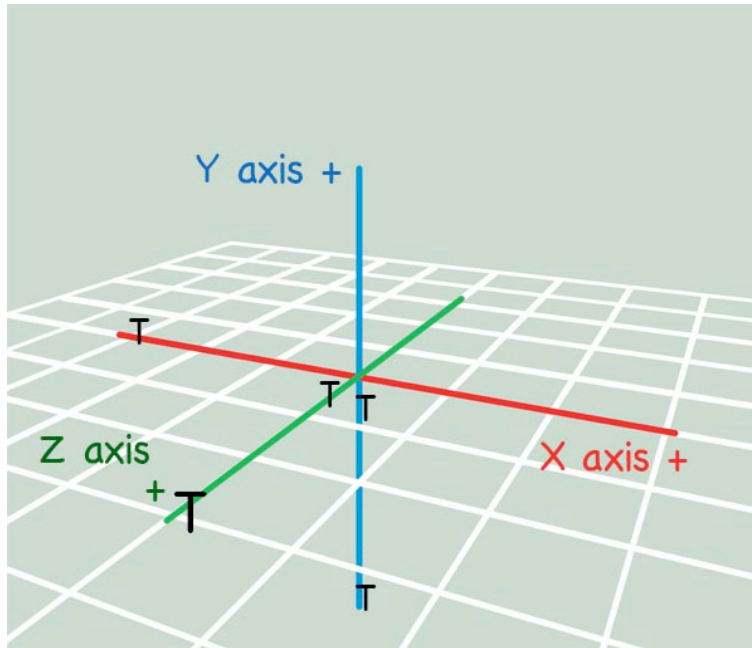
Tantra en tantra-massage betreft een verdieping van de ontmoeting tussen masseur en cliënt en is daarom ook verwant aan holistische massage. In het beste geval is sprake van een diep, overdadig en ontroerend gevoel van verbinding. Een in Tantra veel gebruikte term is 'verlangen' en 'verlangen naar het verlangen'.¹⁷ De vijf zintuigen van de mens worden uitgenodigd gevoeliger te worden. Er bestaan diverse soorten tantra:

- Witte tantra, de traditionele, meer geestelijke Indiase en Tibetaanse tantra met o.a. meditatie- en adem oefeningen.
- Blauwe tantra is meer *yin*, wat lichamelijker, maar nog voorzichtig en terughoudend.
- Rode tantra is meer *yang*, kan bloot worden toegepast en werkt soms ook met aanraking van geslachtsdelen, waarbij een orgasme van de vrouw is toegestaan. Een orgasme van de man mag wel van binnen plaatsvinden, maar een zaadlozing wordt afgeraden. Een goede "energie" tussen cliënt en Tantramasseur (m/v) is uiteraard altijd nodig.

Tantrische massage wordt in dit artikel door de auteur als volgt ingeschaald:

---

¹⁷ Literatuur: serie boeken o.a. door Margot Anand.

Afb. 6. Tantrische massage.

X as: zeer laag voor maatschappelijke acceptatie

Y as: laag tot middel voor "garagebeurt"

Z as: middel tot hoog voor transcendentie (vliegen van de ziel)

Verdere begripsbepalingen

Seksualiteit

Seksualiteit is - in het kader van dit artikel - het magische en wonderlijke grensgebied tussen de lichamelijke van *Ik en de Ander*. Breed opgevat als het geheel van gevoelens, meningen en ervaringen die te maken hebben met geaardheid en zelfdefinitie, de eigenheid en lichamelijke van de man of vrouw.

Seksualiteit veroorzaakt in lichaam en geest een verhoogde en geïntensiverde beleving van de werkelijkheid, soms een roes en in het beste geval een piekervaring in het menselijk leven.

De positieve, roze wolk van termen die met seksualiteit zijn verbonden zijn o.a.: lichaam, huid, genot, vervoering, identiteit, en verder - laten we het ruim nemen - verlangen, contact, verbinding, gevoelsleven, dromen, wensen, geslachtsdrift, veroveren,

toegeven, het spel van aantrekken en afstoten, opwinding, en ook het bereiken van een lichamelijke orgasme. Centraal staat in de Westerse cultuur altijd de keuzevrijheid en vrije wil op een bepaald moment een seksueel contact te beginnen of af te sluiten.

Daartegenover: een schaduwrijke set wolken toont de meer gecompliceerde en stekelige velden als durven, taboe, monogamie, vreemdgaan, jaloezie, kwetsbaarheid, oude pijn en nieuwe pijn, gewond raken in lichaam en ziel. Want in seks word je open en dus kwetsbaar.

“Seksueel” is een term die bij ons in het Westen op grondniveau verwijst naar voortplantingsdrift en sekse (*gender*) en de eigen beleving van de mannelijke of vrouwelijke geslachtsdelen, terwijl de term “Eros” meer op het metaniveau wijst, de goddelijke en gevaarlijke, “*bewitching*”, de gekmakende inblazing door de mysterieuze Griekse god Eros in vrouwen en mannen.¹⁸

Intimiteit

Intimiteit wordt hier opgevat als elke soort zeer persoonlijke ontmoeting in nabijheid en beslotenheid, met volledig goedvinden van beide partijen. Intimiteit kan ook bestaan uit het delen van kostbare ervaringen en geheimen. *Caveat*: Als een vrouw in een gesprek meldt: “Ik was gisteravond intiem met mijn vriend”, dan bedoelt ze wellicht iets anders.

Hormonen

De feel-good hormonen die bij massage vrijkomen en een rol spelen zijn o.a. oxytocine (ook wel bekend als het knuffelhormoon en het hormoon dat binding tussen moeder en baby versterkt), en verder andere werkzame stofjes met prettige effecten zoals endorfinen, peptiden.¹⁹

---

¹⁸ Bruce S. Thornton, *Eros. The Myth of Ancient Greek Sexuality*, Westview Press, 1997, p.18 maakt duidelijk dat er in de Griekse opvatting van Eros ook een gekmakend, beestachtig, krachtig gevaar schuilt.

¹⁹ Jan de Boer, *Vrijen in verbinding*, Ten Have, 2010, p 48.

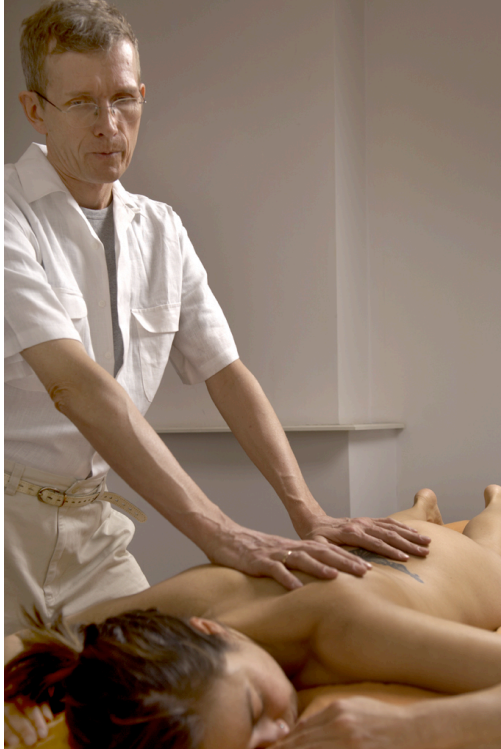

Fig. 7. Masseur in actie met volle aandacht. De naaktheid van de cliënt kan wijzen op een bepaald type massage. Welke? Foto door Jeroen Leclercq.

Ervaringen van masseurs inzake seksualiteit binnen de genoemde zes soorten massage

Hiervoor werd een begripsbepaling gegeven. Nu volgt voor elk van de volgende onderdelen:

- 1) Sportmassage / Zweedse massage
- 2) Medische massage / Fysiotherapie
- 3) Chinese / Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage
- 4) Holistische massage
- 5) Erotische massage
- 6) Tantrische massage.

de *best practices* en ervaringen door de masseur b), ervaringen door cliënten c) en tenslotte een grafisch model d). Hetgeen nu volgt is impressionistisch van aard, een eerste overzicht. Verwacht svp. geen samenhangende theorie.

Sportmassage / Zweedse massage

1b *Best Practices*; het gezichtspunt van de masseur (m/v) in sportmassage en Zweedse massage.

Een sportmasseur wil gewoon *straight* een goede sportmassage geven. In de wereld van sportmassieurs is a-seksualiteit de norm en strikte terughoudendheid wat betreft het gebied van geslachtsdelen is vanzelfsprekend. De algemene richtlijn is dat de masseur (m/v) doelgericht een groot deel van het fysieke lichaam masseert maar zich in intentie en aanraking verre houdt van aanraking van geslachtsdeel en uit voorzichtigheid aanraking van binnenzijde van de bovenbenen en de liezen. Het gaat om de eerder genoemde functie van reparatie, de garagebeurt, niet om heerlijkheid, hoewel genot en heerlijkheid wel bijproducten mogen zijn ; in intentie en praktijk behoort de gehele massage neutraal en a-seksueel te zijn in de geest van de masseur (m/v).

Een goede reden voor a-seksualiteit is, dat de partijen (gever en ontvanger) ongelijk zijn in kennis en kunde over wat voor effect aanraking kan veroorzaken. De masseur (m/v) is professioneel, kent de kneepjes van het vak en alleen al vanwege die basisongelijkheid bestaat er de code om terughoudend te zijn, op een professionele manier afstand te bewaren.

Veel sportmassieurs willen de eigen reputatie brandschoon houden en elk risico uitsluiten van aantijgingen en beschuldigingen.²⁰ Daarom vragen sommige sportmassieurs aan hun cliënten de onderbroek en soms ook de BH aan te houden tijdens lichaamsmassage. Een andere manier om de kuisheid te benadrukken is het planmatig schuiven en vouwen met lakens en handdoeken, een praktijk die in de USA tot een ware kunst is verheven. Als massage van de bilstreek überhaupt al voorkomt in het door de cliënt gekozen massageplan, dan gebeurt dit soms over de onderbroek heen of maximaal op de naakte huid maar dan kuis en onzichtbaar voor de masseur m/v, want afgedekt onder een doek.

In de subcultuur van de sport heerst vaak een uitgesproken stoere hetero-cultuur van mannen (met name in de voetbalerij en de wielerved). Daar is massage van de sportman door een

---

²⁰ Voor de masseur is de carrière ook afhankelijk van de reputatie. Vergelijk de slogan uit de USA, jaren 1950: “ *A girl has got to watch her reputation.*”

mannelijke masseur van de naakte mannenbil zo logisch en uitdrukkelijk ge-de-seksualiseerd dat die handeling wel acceptabel is, en dus ingeburgerd.

Een problematisch gebied blijft de aanraking in de streek van de liezen en geslacht. Sportmasseurs moeten zich bij klachten soms om technische redenen met de lies bezig te houden. Soms is er ook pijn in of bij het geslachtsdeel zelf. En dan kan het lichaam “op automaat” met opwinding reageren, met een erectie, nat worden, etc.

Voor de man is erectie en erectievrees een bekend probleem en kan een massage voor de cliënt vergallen door op tafel meer bezig te zijn met angst en het gevaar dan in het hier en nu te blijven. Een stijve is te verwachten bij het aanraken van de huid en gebieden vlak bij het geslacht (buik, heupen, liezen, bilstreek). Een erectie die opkomt bij een man wordt zelfs in het vrijgevochten Nederland maar ook in andere landen ervaren als een ongemakkelijk probleem bij sportmassage en Zweedse massage.²¹

Voor de vrouw is de ervaren problematiek en het mijnenveld meestal groter, en de gevarenzone strekt zich uit van de streek vanaf de borsten tot de buik, heupen, liezen en bilstreek. Vanaf de kindertijd is de lichamelijke van meisjes en vrouwen vaak een kwetsbaar gebied geworden, soms na pijnlijke ervaringen.

Associatie: Kruidje-roer-mij-niet.

Het officieel aangehouden a-seksuele karakter van sportmassage heeft zijn prijs. Masseurs raken de naakte huid aan van mannen en vrouwen. In een aantal gevallen komt eros toch om de hoek kijken en zullen erotische gevoelens kunnen bovenkomen bij een van de partijen of tegelijk bij beide partijen.

Een aantal mannelijke en vrouwelijke sportmasseurs / Zweedse masseurs heeft het vak uiteindelijk opgegeven omdat er door sommige klanten bij herhaling wordt aangedrongen op aanraking van het geslachtsdeel - met name door mannen - zodat de massage een eenzijdige seksuele dienstverlening dreigt te worden door de masseur (m/v).²²

Anderzijds kan een vrouwelijke client tijdens het ontvangen van een reguliere sportmassage seksueel opgewonden raken en dat duidelijk uiten door geluiden en lichaamsbewegingen. Ook hier, bij deze opkomende opwinding op de massagetafel, opent zich een

---

²¹ Ter vergelijking: In veel staten van de USA bestaat overigens strenge wetgeving over het gebruiken van veel afdekhandoeken en het ontwijken van de mannenborst/tepel in de massage.

²² Vele mondelinge mededelingen aan auteur, vanaf 2003.

potentieel mijnenveld van opdracht, bestelling, intentie, vervoering en seksuele opwinding.

De algemeen aangehouden gedragscode in sportmassage en Zweedse massage is dat de masseur (m/v) niet mag ingaan op erotische wensen of gedrag van de client en ook dat eventueel uitdrukkelijk uitgesproken wensen van de cliënt niet gehonoreerd mogen worden. Per definitie worden er geen seksuele diensten verleend. Na afloop van de massage kan de masseur eventueel benoemen wat gebeurd is.

De omgekeerde wereld bestaat echter ook op de massagetafel. Er zijn masseurs en masseuses die een specifiek lichaam van een (sport)man aantrekkelijk vinden en met die al of niet beroemde sportman uit zichzelf wel erg spannende dingen willen doen. Een aantal mannen, sporters op bondsniveau en olympisch niveau, heeft mij gemeld dat tot hun verbazing officiële ingehuurd sportmasseuses (bij wedstrijden in het buitenland) in de privacy van de massagekamer uit eigen beweging overgingen tot een sportmassage die gevolgd door een erotische massage: inclusief aanraking van geslachtsdeel en het schenken van een 'happy end'. Daar werd dan later door de mannen in kwestie bij een biertje aan de bar grijnzend en ook met verbazing over gesproken.²³

Een ander geval van een massage, uitgevoerd in een privé huis in Zuid-Afrika, in 2008, werd een masseuse die een vaste mannelijke klant masseerde, ongewild zo meegesleept door de vervoering van haar urenlange aanraking op het lijf van deze man, dat zij ten slotte overging tot het kussen en daarna het geslacht van de man in de mond nam. Kort daarop sloeg de schaamte en het schuldgevoel hevig toe.²⁴ In Engeland bestelde een andere mannelijke klant een lichaamsmassage bij een schoonheidssalon en kreeg onverwacht een *blowjob* terwijl hij alleen een lichaamsmassage besteld had.²⁵

In een spa in een vijfsterrenhotel in Kaapstad vertelde een masseuse dit aan de auteur: Van alle massageklanten zijn acht op de tien netjes. Twee van de tien, veelal uit het Midden-Oosten gedragen zich vervelend, en bepotelen de masseuse. Die kiest er

---

²³ Mondelinge mededelingen aan auteur, 2008.

²⁴ Interview met mannelijke klant die niet erg blij was met die ervaring, Zuid Afrika, november 2010. De masseuse: "Oh, how terrible, I have just been so utterly unprofessional and bad, normally I do not do this stuff at all, I do not know what came over me."

²⁵ Mondeling verslag aan auteur, januari 2011.

meestal voor eerst een waarschuwing te geven en anders weg te lopen. Aan de balie wordt meestal op het oog een inschatting gemaakt. Een potentieel vervelende klant krijgt direct een wat oudere en wat minder aantrekkelijke masseuse!

1c. Ervaringen van cliënten met sportmassage en Zweedse massage.

Voor de meeste mensen die in Nederland een massage gaan halen, zijn sportmassage en Zweedse massage de populairste huis-tuin-en-keukenvariant. Gewoon, omdat het normaal gevonden wordt, en veelal geaccepteerd door de sociale omgeving. Verreweg de meeste vrouwen en mannen beleven deze massages op een neutrale manier.

Echter.

De ontvanger is naakt of bijna naakt en wordt langdurig aangeraakt. Dat kan een situatie zijn waarin de cliënt zich kwetsbaar voelt. Of daarentegen seksueel geprikkeld wordt, want de seksuele respons-curve van een gezonde doorsnee man is bij een prikkeling vaak snel, ongecompliceerd, primair en primitief. In de vorm van een cartoon is de werking van de doorsnee man te vergelijken met een elektrische tuimelschakelaar met een neerpositie en op-positie. Associaties: Man de jager. *All men are pigs*, zo heet het.

Het vrijkomen van feel-good hormonen zal bij sportmassage gering gebeuren en bij Zweedse massage wellicht iets meer. Een meerderheid van heteromannen zal er op de massagetafel geen grote problemen mee hebben als een aantrekkelijke masseuse buiten de initiële bestelling van sportmassage of Zweedse massage om wat meer seksueel gerichte handelingen verricht aan het einde van de massagesessie. Vanuit de masseuse gedacht is dat misschien ook wel goed voor haar klantenbinding en toekomstige omzet.

De vrouw is daarentegen qua gevoelsleven en in beleving van haar lichaam en wils-leven meestal veel gecompliceerder en zij wordt meestal langzamer seksueel opgewonden. In die zin lijkt het lichamelijke en emotionele schakelbord van een doorsnee vrouw in eenzelfde soort cartoon veeleer op het complexe schakelbord in

de cockpit van een vliegtuig: Talloze schakelaars van velerlei aard, en een veelheid van rode en oranje waarschuwingslichten.
Associatie: “*Was will das Weib?*”.

Er zijn vrouwen die op de massagetafel, tijdens een sportmassage of Zweedse massage, een groeiende golf van Eros beleven, zich laten verrassen, meeslepen en daar op dat moment, mogelijk met een verlaagd neocortex-bewustzijn “ja” zeggen. Die opwinding kan ook ongewild en als vanzelf opkomen. De masseur (m/v) kan twee wegen bewandelen: uit zichzelf terughoudend en neutraal blijven (dat is de aanvaarde *best practice*) of daarentegen min of meer meegaan in die stroom en buiten de aanvaarde code om stimulerend en “stout” gaan handelen. In kringen van sportmassage en Zweedse massage geldt die laatste aanpak als zeer ongewenst. Wat verboden is, is echter heel spannend. Dus gebeurt er in de beslotenheid soms wel iets.

Casus: In een grote Amsterdamse onderwijsinstelling wordt stoelmassage gegeven aan leraren en andere stafleden. Een van de masseurs is een mooie, welgebouwde, donkere, uit Suriname afkomstige man. Vrouwelijke leraren hebben achteraf aan elkaar toegegeven dat hij zo “lekker en opwindend” is dat ze hem meermalen hun lichaam hebben aangeboden.²⁶

De vrouwelijke cliënt kan dus meegaan, meerijden als een surfer op haar onverwachte golf van eros en op *dat* moment tegen de masseur (m/v) “ja” zeggen in woord en gebaar. Zij geeft validatie, of de masseur ervaart haar validatie.

En daarna, misschien pas na enkele uren of dagen, kan zij twijfels krijgen. Boos of verontwaardigd worden en genoegdoening eisen. Een klacht terzake kan bij de masseur worden neergelegd, maar ook wel uit wraak een verdieping hoger, bij een collega-masseur, een salon of bij een beroepsorganisatie of klachtencommissie. Een deels vergelijkbare situatie kan zich voordoen in een vrijwillige seksuele ontmoeting, die later wordt gerapporteerd als een “*date rape*”.²⁷

Belevingen op de massagetafel op de grens van seksualiteit worden vaak onder de pet gehouden door masseur en cliënt. Er zijn op dit thema wel veel verhalen te vinden in de rubriek

---

²⁶ Volgens mijn bron (vrouw, ca. 35 jaar, gesproken in december 2010) heeft deze stoelmasseur terughoudend gereageerd op die aanbiedingen.

²⁷ Het essentiële verschil is echter de ongelijkheid van masseur en cliënt.

Erotische verhalen op Internet en in drukwerk. In hoeverre die teruggaan op ware gebeurtenissen is moeilijk na te gaan. Eros is krachtig en kent vele sluiptwegen.

Fig. 8. Hands in vol contact met de rug van de cliënt. In sportmassage en medische massage vormen handen de extensie van het verstand; in holistische massage zijn handen echter extensies van het hart. Foto door Jeroen Leclercq.

Medische massage / Fysiotherapie

2b *Best Practices*; het gezichtspunt van de masseur (m/v) op het gebied van Medische massage / Fysiotherapie.

Over het algemeen geldt ook hier de volledige omschrijving zojuist genoteerd bij sportmassage.

Het bestaande taboe op seksuele aanraking zal door de medische masseur (m/v) zeer sterk worden ervaren omdat op dit vakgebied de eed van Hippocrates van kracht is, de gedragscode van artsen met alle beschermende gedragsregels van dien. Een erotisch moment of een langdurige liaison tussen medisch personeel en cliënt hoort tijdens de periode van behandeling tot de grote taboes,

en leidt tot ernstige problemen, zodat de handrem stevig aangetrokken staat en alle lichten op rood staan.

Voor artsen gelden weinig beperkingen in de techniek van aanraking indien er medische noodzaak is; zij mogen zij de eigen vinger in openingen inbrengen (toucheren van anus of vagina) bij een cliënt. Bij medische opleidingen bestaat overigens een schreeuwend tekort aan vrouwen die als vrijwillig model willen fungeren en zich willen laten toucheren.²⁸

Medici leren tijdens de opleiding over de gevaren die schuilen in overdracht en tegenoverdracht, patiënten die verliefd worden etc.

===== dit deel hieronder in kader plaatsen =====

Toucheren: historisch perspectief

In historisch perspectief geldt het tegendeel van terughoudendheid, want eeuwenlang bestond veel meer speelruimte. Vanaf de late Middeleeuwen tot aan ca 1900 kon en mocht de (mannelijke) medicus vaginale massage geven aan een gespannen vrouw. Dit was de medische denkwijze: Als zij hysterisch was, was de *hyster*, ofwel baarmoeder van slag of volgens de heersende opvatting van binnen aan het wandelen geslagen door het vrouwelijke onderlichaam. Vaginale massages werden ook voorgeschreven bij ongelukkige, eenzame, veronachtzaamde of gespannen vrouwen, tot en met het manueel opwekken van een orgasme toe. Die behandeling kwam veel voor en werd door de mannelijke arts als zo tijdrovend en *humdrum* bevonden dat die taak in de achttiende eeuw liefst werd doorgeschoven naar de vroedvrouw, die dus ook niet-zwangere vrouwen behandelde.²⁹

In publiekstijdschriften in Engeland, Frankrijk en in de USA werd vanaf ca. 1870 ruim reclame gemaakt voor een veelheid van medische vibrators en andere massageapparaten die bedoeld waren voor toepassing in de privacy van de slaapkamer.

---

²⁸ Vrouwen: een verborgen oproep tot creatieve bijverdiensite!

²⁹ Catherine Blackledge, *The Story of V*, London, Weidenfeld and Nicholson, 2003. De auteur las de Nederlandse vertaling: *Het verhaal van V., Het boek dat begint waar De Vagina Monologen ophouden*. Pagina 273, 291, 345. Het wandelen van de uterus (= hyster) begint bij Plato in *Timaeus* en wordt herhaald door Galenus.

Dit historisch perspectief terzijde laat onverlet dat het taboe inzake seksueel contact momenteel in de medische wereld als een huis staat.

===== einde kader =====

2c Vanuit gezichtspunt van de cliënt op het gebied van Medische massage / Fysiotherapie.

Cliënten, mannen zowel als vrouwen kunnen vertrouwen op de neutrale aard en het neutrale handelen van de arts en de verpleegkundige. Eros is echter een sterke kracht. Het Medisch tuchtcollege houdt zich o.a. bezig met gerapporteerde overschrijdingen.

In vertellingen en in erotische dagdromen is er echter volop plaats voor de nachtzuster, die haar zachte en goede diensten aanbiedt aan gehospitaliseerde, gewonde patiënten.

Met name in een lazaretsituatie met mannen die langzaam van ziekte of verwonding herstellen in een hospitaalbed zal sterke seksuele lust de kop opsteken. Zie ook talloze voorbeelden in romanliteratuur, speelfilms, cartoons, grappen.

Chinees/Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage

3b *Best Practices*; het gezichtspunt van de masseur (m/v) bij wrijfmassage en drukpuntenmassage.

In de Chinese en Japanse cultuur bestaat (na eerdere vrijmoedigheid) sinds ca 1850 een grote terughoudendheid inzake seksualiteit. Met name aan de kant van masseuses. Het geldt als wezensvreemd de drukpuntenmassage te mengen met eros. De man kan echter naar seksuele lust verlangen. Associaties: man de jager, man het zwijn. Het is aan de masseuse verstandig te zijn en de rem er op te houden.

Gedurende de jaren 2009 en 2010 zijn in Amsterdam een groot aantal Chinese massagesalons geopend, vooral in het centrumgebied, naar schatting meer dan 20.

In de etalages staan reclameborden die in woord en beeld laten zien dat er alleen wrijfmassage en drukpuntenmassage plaatsvindt.

Die instellingen zijn kort na elkaar gevestigd in winkelpanden in winkelstraten (met alle bijbehorende hoge kosten van huur, gas, licht, gemeentelijke belastingen en andere onkosten). Toch worden er massages aangeboden van een half uur tot een uur voor prijskaartjes vanaf 25 Euro tot 40 Euro. Wie kan rekenen beseft dat het voor dat tarief economisch niet kan draaien.³⁰

3c Vanuit gezichtspunt van de cliënt bij wrijfmassage en drukpuntenmassage.

De auteur heeft geen zicht op dit onderdeel.

---

³⁰ Er kan volgens de pers iets anders aan de hand zijn. Bronnen in Amsterdam spreken van andere achterkamertjes-activiteiten en/of witwaspraktijken. De auteur doet hierover geen uitspraak. Een Nederlandse boek 2011 richt zich op de slavenhandel, ook in de seksindustrie. Martijn Roessingh, Perdip Ramesar, *Slaven in de polder. Hoe sekswerkers, schoonmakers en seizoensarbeiders worden uitgebuit*, Amsterdam, 2011. Hoofdstuk 6 gaat over massagesalons en hoe het grijze gebied tussen massage en seks moeilijk te patrouilleren is door de politie als gevolg van tekort aan arbeidskrachten. De auteurs merken op dat het personeel in de Chinese salons soms de lijn naar seks oversteken - terwijl in de Thaise salons het geven van een happy-end hand job door het personeel niet echt wordt gezien als seks.

Fig. 9. Masseur tijdens een holistische massage, met de cliënt laag op een futon. De grote spiegel viel op de grond tijdens de *photo shoot* en het visuele effect van dit enge ongeluk werd creatief gebruikt als een artistiek voorwerp. Foto door Jeroen Leclercq, 2006.

Holistische massage

4b *Best Practices* in deze massage; het gezichtspunt van de masseur (m/v) bij holistische massage.

De intentie van de holistische massage is heelheid van aanraking en ervaring, overgebracht door middel van aangepaste spirituele houding en massagetechnieken, meestal met rustige *effleurage* (lange strijkingen) die op verzoek al of niet stevig kunnen zijn, en verder *tapotage* (kloppen), *pulsing* (ritmies bewegen) en tal van andere, meer creatieve vormen.

De cliënt is vrijwel naakt of geheel naakt op de massagetafel, wordt half bedekt - of is geheel naakt als de cliënt en masseur (m/v) dat beiden OK vinden. De houding ten opzichte van lichaam is meer acceptierend en ontspannen. Daardoor kan de huid rond de buik, de lies, het geslacht op onderlinge afspraak al of niet aangeraakt worden. Dat wordt minder strak en streng als taboe

beoordeeld – dit alles is zeer afhankelijk van de hoe de masseur (m/v) zelf in elkaar steekt en hoe de cliënt in zijn/haar vel zit. Er zal in veel gevallen eerst een voorgesprek plaatsvinden over leven, werk, spanning en wat de specifieke wens is.

Zeer afhankelijk van de aard van de holistische masseur zal er in veel gevallen correct en terughoudend gewerkt worden. De meeste holistische masseurs zullen dan ook steigeren bij het horen van de term “stoute” massage.

Er is evenwel een graduele schaal aan te wijzen in de beroepsgroep van masseurs (m/v) die meer behoudend-correct zijn tot collega's die ook meer eros-gericht werken en open zijn over de seksuele randwegen die bewandeld kunnen worden. Vermoedelijk vormt de laatste groep een minderheid. Het is en blijft een taboe-onderwerp. Als holistische masseurs onder elkaar spreken over het vak (tijdens intervisie), dan is er vaak een taboeloze openheid van communicatie en kan er dus veel, zo niet alles gezegd en benoemd worden.

Tot de eerstgenoemde, terughoudende groep behoort Mw. H, een holistische masseuse uit de omgeving van Durban, Zuid-Afrika. Etnisch is zij van sociaal hoge Indiase hindoe komaf en vanuit haar geloofsovertuiging is zij in het vak gegaan om mensen vooruit te helpen in het leven. Haar *drive* is dus puur spiritueel: om haar cliënten via aanraking te helpen in de richting licht en goddelijkheid te brengen. Zij maakte bewust de keuze om puur a-seksueel te werken, en laat klanten hun onderbroek aanhouden, bedekt de heup geheel met een doek, raakt geen bilspieren en lies aan. Is zelf neutraal gekleed in een wijd vallende jurk. Want: *“I do not want to go there. A lot of escort houses have opened these last few years in South Africa and all of those ladies call themselves masseuses.”*³¹

Een andere normale conservatieve masseur, R, uit California, USA besloot om in Amsterdam, Holland een masterclass te nemen. Voor de eerste keer in zijn leven was het hem toegestaan om billen en borsten aan te raken van een vrouwelijk model (na naar OK te hebben gehad). Dit was een vreemde en bijzondere, maar interessante ervaring gegeven zijn strenge opleiding.

Masseur S uit New York City is daarentegen een meer liberaal

---

³¹ Interview door auteur, December 2010

type die zelf graag de grenzen wil verleggen. Zijn visie en praktijk is geënt op vrij, Europees denken. Dit dwingt hem in NYC om een laag profiel te houden en een eigen besloten kring van de liberaal denkende klanten te zoeken.³²

De holistische masseur hoort gevoelig te zijn voor 'energie' en goede antennes te ontwikkelen.

4c Vanuit het gezichtspunt van de client bij holistische massage.

De cliënt die op deze markt kijkt rond en ziet wat er is. De cliënt is wellicht een wat vrijer type mens, bezoekt misschien sauna's en naaktstranden en kan ook in de alternatieve wereld geïnteresseerd zijn. Hij of zij voelt van binnen aan wat wenselijk is en kiest dan voor de holistische massage op basis van eigen geschiedenis en smaak. Hij of zij kan in veel gevallen goed onder woorden brengen wat de bedoeling en bestelling is.

Als de cliënt die specifieke behoefte heeft en proeft dat er bij een bepaalde masseur ruimte is voor eros, dan kan die een holistische massage met een lichte erotische tint vragen.

Zie verder onder sportmassage en Zweedse massage over wat in de praktijk onder invloed van Eros kan gebeuren, gewild of ongewild.

Zie ook verder hieronder, onder erotische massage over de verlangde erotische tint.

Praktijkvoorbeeld uit 2009, medegedeeld door masseur F: Een holistische massage in een kamer met twee tafels, en twee masseurs. Op die tafels een gehuwd echtpaar, waarvan de vrouw met als beroep notaris. Aan de einde van de sessie, het gezicht naar boven gekeerd werd een lijst van opties gegeven en deze cliënte koos de buikmassage. De mannelijke masseur F. bood aan: vorm a) is een langzame cirkel is op de zachte buik, terwijl vorm b) ook nog als een 8 langs het bovenbeen omlaag zou gaan en dan via de binnenzijde van de lies omhoog vlak langs het

---

³² Interview en massage uitwisseling met de auteur New York City, 2005.

geslacht weer omhoog naar de buik. De cliënt koos voor vorm b). Misschien omdat de parallelle echtpaar-massage haar veiligheid gaf? Uit nieuwsgierigheid? Behoeftte aan een nieuwe ervaring?³³

De meeste holistische masseurs zouden deze vraag in het geheel niet stellen en de doorsnee vrouwelijke klant zou geen opdracht geven die beweging uit te voeren.

Volgens een andere geïnterviewde mannelijke masseur, N, verliep een andere sessie in een massagesalon zeer opvallend. Een Engelse vrouw die een holistische massage bestelde, raakte gaandeweg in seksuele opwinding. *“Is this OK with you?”* vroeg de masseur en na het jawoord van de cliënt werd het een warme massage met uiteindelijk een orgasme. Binnen het gewone type salon was die activiteit uiteraard niet toegestaan. Na afloop vroeg de masseur: *Are you gonna sue me?* Waarop de cliënte die vraag beantwoordde met exact dezelfde woorden: *Are you gonna sue me?*³⁴ Ook uit deze woorden klinkt vanuit beide partijen een element van gevaar en taboe door.

De vraag is in dit geval of de masseur op het moment wel voldoende validatie heeft gekregen. Of die dag op de scherpe rand van de snede handelde.

5. Erotische massage.

5b Best Practices; het gezichtspunt van de masseur (m/v) bij de erotische massage

In het belang van de cliënt handelen, dat staat voorop. De erotische massage behoort gegeven te worden in het belang van de vrouw of man die ontvanger is, die bestelt en die betaalt. De masseur is in deze werkvorm echter persoonlijk zeer nauw betrokken en zal uit de aard van de ontmoeting ook zichzelf inbrengen: de kleur van de ontmoeting, de smaak en energie van zijn of haar eigen leven, stijl, geaardheid en seksualiteit. Men doet wat men is. Erotisch masseren met afstandelijkheid (*detachment*) is vanuit de masseur gezien een contradictie en zou waarschijnlijk ook zelfbeschadigend werken.

---

³³ Interview door auteur, gebeurtenis 2010.

³⁴ Interview door auteur, gebeurtenis ca 1995.

Vooral omdat eros en seksualiteit zo'n grote, definiërende rol in het leven speelt en de identiteit mede bepaalt is erotische / tantrische massage een lastig terrein.

Vergeleken met het leven van een prostituee gaat de erotische / tantrische masseur (m/v) minder ver in het dienstbaar stellen van het eigen lichaam.

Seksualiteit brengen en halen: In intervisie-groepen van eros-masseurs (m/v) wordt benadrukt dat een erotische masseur een primaire relatie of meerdere relaties nodig heeft waar het erotische lekkers gehaald wordt. Zodat in de beroepsuitoefening de nadruk kan liggen op brengen, geven, schenken. De intentie van erotische massage is dan het vrijuit storten van lichamelijk genot waarbij een gevoel van lichamelijke, erotische heerlijkheid wordt nagestreefd. Zoals gemeld is de aanraking van het geslachtsdeel, opwinding en orgasme optioneel. In de openingszin werd het reeds genoemd: "... *one of the biggest non-sexual pleasures that a human body can experience is massage.*"³⁵ en zo worden die twee werelden naadloos samengevoegd. Erotische massage combineert die twee werelden en daarmee vervalt een taboegebied en een spanningsveld.

Een masseur die in California, USA waagde tijdens het hippietijdperk de duik in het diepe van erotische massage. Kenneth Ray Stubbs geeft toe: "*I became an outlaw in the field of massage*".³⁶

Tijdens een intervisie-bijeenkomst met een groep erotisch masseurs (in 2010) kwam van masseur P de vraag op tafel of de masseur (m/v) zelf mag genieten van het geven van erotische / tantrische massage. Deze vraag werkte in de groep grote zorg en sterke emoties op. De best practice en de gouden regel werd uitgesproken voor erotische masseurs: handel in het belang van de cliënt.

Dat laat onverlet dat een erotisch masseur (m/v) ook heerlijk kan genieten van de sessie, net zoals een taartenbakker geweldig kan genieten van het maken van heerlijke taarten. Er blijft echter een aanzienlijk verschil: de erotisch masseur werkt met het eigen

---

³⁵ <http://sports-blognow.blogspot.com/2008/05/hormone-weight-loss.html>, gelezen op 8 november 2010, spelling aangepast.

³⁶ Citaat van Stubbs in de DVD "*Path of the Sexual Shaman, Teachings on Energy, Orgasm and Wisdom*", 2009. Zie Internet voor vele andere titels van boeken en DVDs.

lichaam, dat wil zeggen het eigen zijn. Hij of zij kan behalve met de handen het lichaam van de ander ook mogelijk aanraken met het eigen borstgebied, torso, mond, wangen, oren, tanden en andere creatieve variaties. Dat betekent dat hij of zij zichzelf altijd meebrengt.

Hygiëne. Wanneer het geslachtsdeel of de anusstreek wordt aangeraakt bestaat er een glijdende schaal van voorzorg en hygiëne. Sommige masseurs doen niets aan voorzorg. Anderen dragen soms latex handschoenen, gebruiken eventueel een condoom, een beflapje, en gebruiken verder ontsmettende bacteriedodende gel waar dat nodig is.

Casus, verteld door masseur N: Soms wordt een erotisch masseur ingehuurd door een echtpaar (man + vrouw) voor een sessie in een hotelkamer, waarbij de erotisch masseur een derde partner wordt. Tijdens de voorbespreking worden veiligheidsgrenzen afgesproken. Het ene uiterste is een massage als een lessituatie waarbij aan de actieve partner massagegrepen worden aangeleerd, uitgevoerd op het lijf van de liggende partner. Het andere uiterste is een vrijpartij met drie personen, een meer libertijns pad met creatief spelen en aanraken. In dit trio kan de masseur (m/v) in overleg al of niet aan penetratie doen van geslachtsdelen.³⁷

Erotische massage heeft eerder zijn hoogtijdagen gekend: In het voor-christelijke Midden-Oosten vindt men in tempelprostitutie verbindingen tussen het veld van religie met het veld van Eros.

De term 'energie' is in erotische massage opnieuw van groot belang: zie onder Holistische massage.

5c Vanuit het gezichtspunt van de cliënt bij de erotische massage

Ideaal: hij weet wat hij wil en zij weet wat zij wil. De cliënt die deze bestelling plaatst, heeft goed nagedacht, moed verzameld en heeft in zichzelf een psychologische en maatschappelijke hobbel overwonnen. Stel je voor, iemand betalen voor een seksuele aanraking!

---

³⁷ Interview door auteur, Amsterdam, 2010.

Het bestellen en uitvoeren vinden meestal plaats zonder probleem en conflict. In de praktijk blijkt dat de mannelijke cliënt in veel gevallen helder en doelgericht (yang) aangeeft welke kant de eros op mag gaan, terwijl de vrouwelijke cliënt zich (yin) vaker omfloerster uitdrukt en zich misschien wil laten verrassen, verwennen en vervoeren door een kundige eros-masseur.

Casus: een zwarte vrouw, hoog opgeleid, heteroseksueel ging in 2010 naar masseur Y om haar eigen grenzen te onderzoeken. Te voelen waar haar ervaring heen zou leiden: “...initially I wanted to get out of my comfort zone & explore my sexuality / experiment.”³⁸ Na de massage schreef ze dat het een goede ontmoeting was en een aantal maanden later kwam zij voor een herhaling terug bij deze masseur.

6. Tantrische massage.

6b Best Practices in deze massage; het gezichtspunt van de masseur (m/v) bij de tantrische massage

Spreek honderd verschillende tantra masseurs over tantra en je krijgt honderd verschillende verhalen over de aard en de invulling. Een deelgebied is de blauwe tantra, dat is de tantra van het voorzichtige type. De vijf zintuigen en het beheersen van energiestromen spelen een hoofdrol.

Daarmee in contrast staat de rode tantra, het meer erotisch gerichte type. Het geslachtsdeel mag eventueel meedoen in de handelingen.

Beoefenaren van ‘blauw’ wijzen misschien met een beschuldigende vinger naar ‘rood’: jullie zijn te seksueel en dat is niet de bedoeling of niet toegestaan. Aanhangers van ‘rood’ vinden ‘blauw’ daarentegen misschien te voorzichtig, yin, kinderspel.

Door die tantrische aanraking en door de energiestromen kunnen een hele reeks prettige hormonen vrijkomen in het lichaam.

In Nederland en Zuid-Afrika is de beroepsaanduiding tantra-massage niet bij wet geregeld, maar er worden wel openlijk geadverteerd.

---

³⁸ Interview door auteur met een anonieme Nederlandse masseur.

In de meeste staten van de USA zal een verstandige tantra-masseur zich schuil houden en een kleine klantenkring opbouwen om vervolging te voorkomen in het kader van prostitutie-wetgeving. Bezoeken van undercover agenten kunnen dan wel verwacht worden.

6c Vanuit het gezichtspunt van de cliënt bij de tantrische massage

De klant dient van tevoren te bedenken in welke 'kleur' tantra hij of zij wil instappen en waar de stroom van ervaring heen mag voeren. De tuin van tantra is diep en breed - en kent lommerrijke bosschages, lusthoven, fontein van heerlijkheid, tal van koele meren en warme bronnen waar je uitgebreid van kunt genieten. En een paar afronden waar je van kunt schrikken. Dan loop je weg, of je besluit die met heldenmoed te testen.

Algemeen: 'Grund zum Abbruch'

Voor de masseur kan in elk van de bovengenoemde zes vormen van massage een ongewenste situatie ontstaan als een cliënt de aanvankelijk afgesproken grenzen en regels niet honoreert. Bijvoorbeeld inzake aanraking door de cliënt van het lijf van de masseur (m/v) tijdens de sessie, of als de cliënt blijft zeuren om een bepaalde (seksuele) dienstverlening buiten het afgesproken menu om.

Een cliënt die doorgaat met aanraken, grabbelen, graaien, zeuren, eisen, tegen de wens van de masseur (m/v) in, brengt stress teweeg. Dat is in de meeste van de zes genoemde deelgebieden van massage een bekend en een lastig fenomeen. In Duitsland spreekt men dan kernachtig van *Grund zum Abbruch*, een reden om de sessie af te breken. En soms, ten einde raad, zelfs om een carrière af te breken.

Wetgeving

De wetgeving in Nederland (in APV politieverordening) stelt meestal dat massagekamers geen deuren met sloten mogen hebben. De regelgeving gaat er van uit dat bij massage het geslachtsdeel niet wordt aangeraakt.

Masseurs die het aanraken van het geslacht wel aanbieden zijn strikt genomen verplicht een bordeelvergunning aan te vragen; de naleving van deze regel verschilt sterk. Het wordt per gemeente streng - dan wel mild of in het geheel niet toegepast. Het gevolg van deze wetgeving laat zich raden: erotische masseurs (m/v) negeren deze wet liever en melden zich niet. De vraag is of een wet die zo bezijden de werkelijkheid staat nog functioneert behouden moet worden.

Omdat de twijfelachtige maatschappelijke acceptatie van erotische masseurs zelfs in deze zeer libertijnse en openhartige maatschappij nog net op - of geheel over het randje is, zullen de meeste erotische masseurs zich niet bekend willen maken met naam en toenaam of hun werk doen en dus naar buiten toe onder een ander etiket optreden.

In Zuid-Afrika is sinds 1994 explosief een industrie van escort en call-girls gegroeid die zich bedient van het etiket "masseur". Er zijn in kranten ook openlijk advertenties in de rubriek *Massage of Adult* te vinden van mannen en vrouwen die zich aanbieden als masseur en die zichzelf omschrijven als "well endowed" of "sexy" en andere termen in die sfeer.

In de USA is de traditie en wetgeving per staat verschillend. Prostitutie en sekswerk zijn in de meeste staten streng verboden en dus ondergedoken. En daardoor groeit een verboden, aantrekkelijke vrucht.

Ethische leermomenten. Stellingen van de auteur

1a) Bij sportmassage, Zweedse massage en therapeutische massage behoort een mannelijke masseur te streven zich terughoudend op te stellen inzake seksualiteit. De vrouwelijke masseuse mag zich in die massages overigens (cultureel bepaald) meer permitteren.

1b) Medische massages behoren ter bescherming van de cliënt altijd a-seksueel te zijn.

Er kunnen echter gevallen zijn, waarin een slachtoffer van incest of andere ellende juist de aanraking van een masseur of emotioneel lichaamswerk opzoekt om van binnen, in lichaam, geest en ziel heling te zoeken. Intieme aanraking is in dat opzicht een controversieel thema omdat de cliënt beschadigd is. Soms kan een seksuele aanraking helend en bevrijdend zijn.

2) Bij een holistische of andere ontspanningsmassage kan een cliënt ongewild en ongepland gaandeweg in staat van eros raken. De masseur (m/v) dient van te voren voor zichzelf een beleid te formuleren, hoe daar mee om te gaan.

3) Bij een tantrische massage of erotische massage is de tuin der lusten diep en breed en zijn de gemaakte onderlinge afspraken allesbepalend tussen cliënt en masseur (m/v).

4) Indien een cliënt voelt en rapporteert dat een bepaalde masseur (m/v) "over de schreef" is gegaan, dan zijn er ten minste deze drie mogelijkheden:

4a) De masseur is objectief gezien inderdaad over de schreef gegaan, en dus fout; dit zou theoretisch vast te stellen zijn als er een video-opname zou zijn gemaakt. Een verbale omschrijving achteraf is mogelijk, maar zeer subjectief en lastig te formuleren. De aanklacht kan een zaak worden voor zedenpolitie. De politie en het Openbaar Ministerie zullen in eerste instantie wellicht uitgaan van de juistheid van de claim door de vrouw. De vraag is of die reflex verstandig is.

4b) De masseur heeft objectief gezien correct gehandeld, maar de cliënt nam met eigen antennes andere, onuitgesproken gevoelens, vibraties en energie op en vertaalde die later dit in termen van Eros, alsof de masseur "over de schreef is gegaan". Het bestaan van deze energetische situatie dient overwogen te worden.

4c) Tijdens de sessie heeft de masseur heeft de cliënt meermalen om permissies gevraagd voor bepaalde aanrakingen, en die ook gekregen, maar de cliënt is pas achteraf geschrokken van de gekozen paden en voelt zich onzeker of beschadigd. Ook deze situatie dient overwogen te worden.

5) Onder vakgenoten bestaat er grote terughoudendheid dit onderwerp van massage en seksualiteit vrijmoedig onder ogen te

zien: het blijft een taboegebied. Ik zou er voor willen pleiten dat dit brede onderwerp bespreekbaar wordt gemaakt, bij vakgenoten in massage onderling, maar ook soms tussen masseurs (m/v) en cliënten. Zodat er minder angst heerst en meer ontspanning, plezier, openheid en pas indien dat gewenst is, vrijmoedigheid.

Conclusies

Een min of meer objectieve omschrijving (a) van de zes typen massages was vrij eenvoudig te formuleren.

Ook de *Best Practices*, dus de ideaalbeelden (b) op elk van die zes gebieden van massage gaf een helder beeld. Bij de beleving van de masseur (m/v), met name inzake grensgebieden van massage en seksualiteit, laat echter breuklijnen en gebieden van overvloeien, "*bleeding*" zien, met (al of niet toegestane) variaties en deviaties.

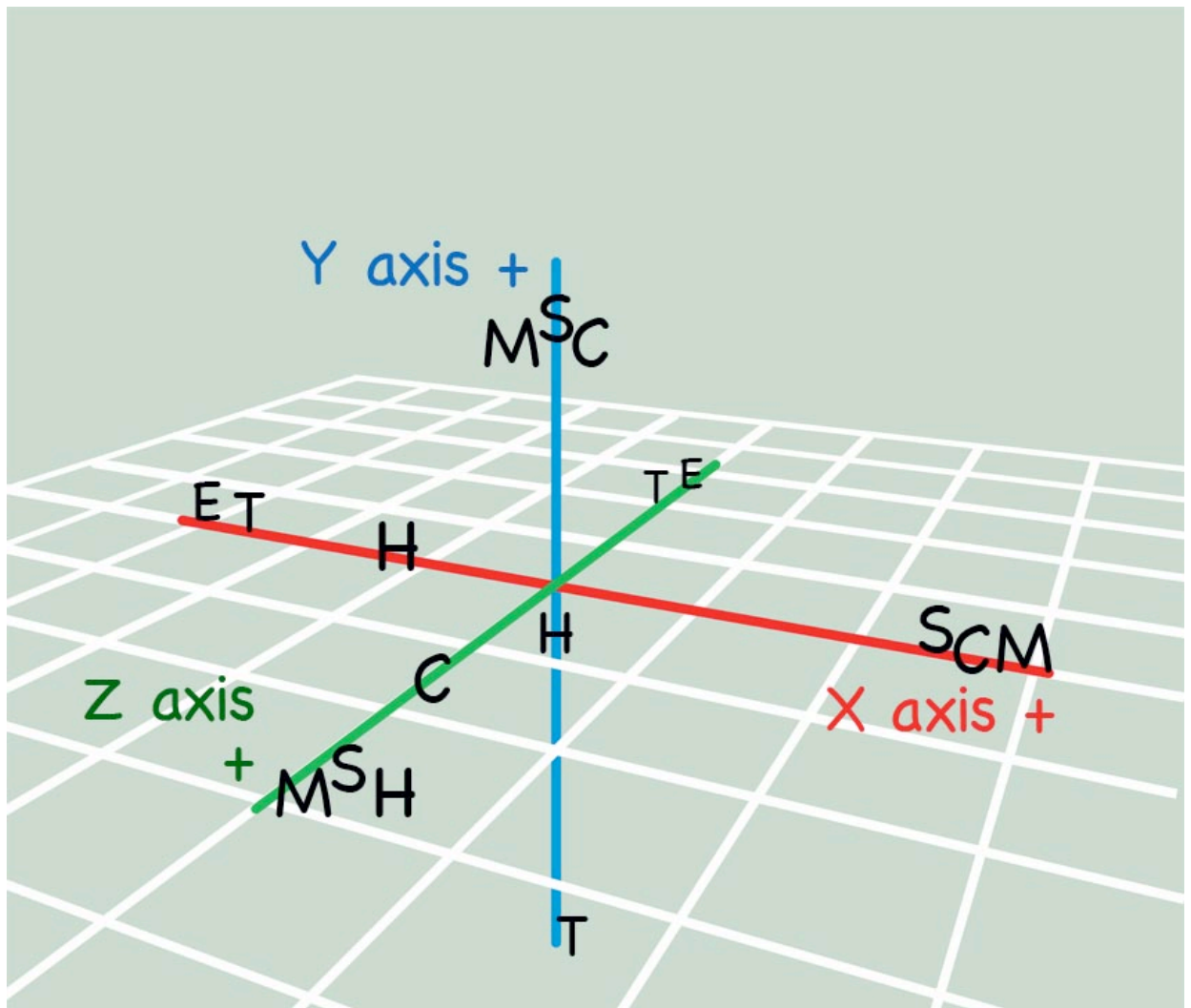
De beleving van de cliënt, c) op elk van die zes gebieden gaf eveneens zicht op "*bleeding*" inzake grensgebieden tussen massage en seksualiteit.

Zo lopen ideaal en praktijk bij een aantal massagevelden in bepaalde gevallen zeer ver uiteen, omdat de 'gekmakende' kracht van Eros soms sterk blijkt te zijn.³⁹ Een algemene conclusie uit praktijkverhalen is dat de grens tussen massage en seksualiteit soms niet zo makkelijk te trekken is, en dat massage en erotiek in een aantal gevallen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Model, Totalschema

---

³⁹ Thornton, op. cit., p. 76.

Afb. 10. Vereenvoudigd model van de hier behandelde massages. Ingeschaald en samen geplaatst op drie assen:

X as voor maatschappelijke acceptatie

Y as voor "garagebeurt"

Z as voor transcendentie (vliegen van de ziel)

S = Sportmassage / Zweedse massage

M = Medische massage / Fysiotherapie

C = Chinese / Japanse wrijfmassage en drukpuntenmassage

H = Holistische massage

E = Erotische massage

T = Tantrische massage

Literatuur

Literatuur is vanwege het taboekarakter uiterst schaars en dan nog meer juridisch dan vakinhoudelijk.

Syllabi die in gebruik zijn bij massageopleidingen zullen dit onderwerp misschien wel bespreken, maar zijn niet openbaar verkrijgbaar.

Zie verder bronnen in de voetnoten.

Over de auteur

Drs. Kees Kaldenbach (1953) woont in Amsterdam en heeft een achtergrond in onderwijs; hij is momenteel actief als kunsthistoricus, gids-rondleider, vertaler en masseur.

kalden@xs4all.nl .

Web site <http://kalden.home.xs4all.nl/auth/massage.html>

Copyright Drs Kees Kaldenbach, 2012.